

Špagin – sovětská „nesmrtelná“ zbraň, kterou pohřbil Kalašnikov

Dnes jsou ruští vojáci spjati s AK-47, ale když osvobozovali naše území, na krku se jim houpal PPŠ-41 Špagin – snadno rozpoznatelná zbraň s kulatým zásobníkem.

Proslavený sovětský samopal PPŠ-41 Špagin

Lposka

Pistole-pulemjet Špagina, jak zní význam zkratky PPŠ, si zahrál i v několika dílech seriálu 30 případů majora Zemana, a hrdinný příslušník SNB si z něj ve filmu dokonce zastřílel. Než se ale stal Špagin jednou z legendárních zbraní velké vlastenecké války, jak Rusové nazývají období let 1941–45, musel Stalin spolknout hořkou pilulku. Osudy sovětských i ruských zbraní sledujte v dokumentu [Ruská vojenská technika](#) na Prima ZOOM.

Zatracená Talvisota

Finské slovo Talvisota označuje tzv. [Zimní válku](#), jejíž začátek se snažili Sověti hodit na Finy. Celý incident při vypjatých vztazích mělo odstartovat dělostřelecké ostřelování sovětských pohraničnicků. Později Nikita Sergejevič Chruščov, který se po Stalinovi stal 1. tajemníkem Komunistické strany Sovětského svazu, přiznal, že z děl na vlastní lidi stříleli Sověti, aby měli záminku ke vpádu do Finska, ke kterému došlo 30. 11. 1939.

Po těžkých bojích, během kterých přišlo o život více než 300 tisíc mužů, byla uzavřena dohoda, v níž se Finsko vzdalo části svého území a tím de facto přiznalo porážku. Na druhou stranu zůstalo Finskem a nestalo se, v což Stalin doufal, další z podřízených svazových republik. Nicméně [jedno z mnoha poučení](#), které si ze Zimní války odneslo velení sovětské armády, byla potřeba spolehlivého samopalu. Zbraňovým konstruktérům tak na stole přistál naléhavý úkol.

Quelle: Deutsche Fotothek

Čechoslovák se samopalem PPŠ-41 Špagin u Stalinova pomníku

Wikimedia Commons

Zásobník na 71 nábojů

Ne že by před Špaginem Sověti neznali samopaly. V jejich výzbroji byly tisíce zbraní Děgtarjov PPD-34, později modernizovaných na PPD-34/38. Jenže velení nemělo pocit, že by šlo o zbraň potřebnou či efektivní a nikterak nebyla investována námaha do dalšího vývoje.

O opaku je přesvědčili až padlí, které měly na svědomí kulky z finských Suomi m/1931, jež byl kulatým zásobníkem a perforovaným krytem hlavně Špaginovým designovým předobrazem. Ve skutečnosti ale Georgij Semjonovič Špagin při konstrukci své zbraně vycházel ze staršího sovětského samopalu PPD-40. Zásadním způsobem jej zjednodušil a kladl při jeho výrobě důraz na to, aby docházelo v co nejmenší možné míře k frézování a co nejvíce se používal technologicky nenáročný a levný lisovaný plech.

Samopal byl zaveden do výzbroje na sklonku roku 1940, což znamená, že si Velkou vlasteneckou válku skutečně užil. Nejcharakterističtějším znakem zbraně, podle které ji rozezná i laik, byl bubnový zásobník.

Jeho konstrukce umožňovala, aby v každém z nich měl voják 71 nábojů, což už je docela zajímavá palebná síla. Bohužel se ukázalo, že není příliš spolehlivý a postupně byl nahrazován segmentovým zásobníkem s kapacitou 32/35 nábojů. Zároveň plnění kulatého zásobníku v boji bylo zdlouhavé a tudíž riskantní. Podle některých autorů fasovali Sověti jeden kulatý na první vlnu bojů a další zásobníky, které si nesli sebou, byly už „klasické“ zahnuté.

První sériově vyráběné kusy měly stavitelné hledí pro mířenou střelbu do jednoho kilometru, což jasně ukazuje, že přání bylo otcem myšlenky. Mířená přesnost zbraně používající pistolové náboje i její smrtící dostřel jsou totiž ve skutečnosti mnohem menší. Stavitelná mířidla pak nahradil jednoduchý překlápňový mechanismus. Spoušť se dala nastavit na střelbu dávkou nebo jednotlivými ranami.

Při pokusu střela typu 7,62x25 Tokarev bez problémů prolétla sovětskou ocelovou přílbou. S kadencí 900 ran za minutu a ústřovou rychlostí 1600 m/s šlo o vsutku účinnou zbraň, která bez zásobníku vážila 3,64 kg.

Zbraň Varšavské smlouvy

V průběhu osvobozovacích bojů se PPŠ-41 dostal i do Československa, ostatně měli ho i příslušníci jednotek Ludvíka Svobody. Jelikož jeden z požadavků na výrobu byla nízká cena a další dostupnost materiálu a technologická nenáročnost (vše bylo splněno), začaly sovětské vojenské i civilní závody chrlit samopaly doslova v milionech.

Celkem bylo do roku 1947 vyrobeno přes 5 milionů kusů. Není bez zajímavosti, že malou část, zhruba 10 000 kusů, dodala teheránská zbrojovka, a též samopal, tentokrát severokorejské výroby, dostal darem komunistický prezident Antonín Novotný. Íránský kus zase obdržel prezident Ludvík Svoboda.

Samopal se díky postupu Rudé armády dostal do zemí spadajících pod sovětskou sféru vlivu, kam lze zařadit jak Vietnam, tak samostatně stojící, leč ideologicky

spřízněnou Čínu. Dokonce i Československo dodávalo tyto samopaly „spřátelené“ armádě Vietkongu. I když ji ze scény vytlačila sovětská klasika AK-47, zapojil se Špagin do bojů v celé řadě válek na několika kontinentech včetně války v Zálivu. A Sověti, tedy dnes už opět Rusové, navazují na svou novověkou ikonu – Kalašnikov.

Text: Topi Pigula, www.zoommagazin.cz